

Weera Sergeijewna

A. Ruissalo.
(Jatkoa)

Maria syyttää samovaarin ja laittaa teevettä kiehumaan. Vanhukset tulevat nyt hyvälle tuulelle ja tekevät paljon kysymyksiä vieraille.

Maria ottaa viimeiset kopeekat, mitä enää onkaan jäljellä, ja menee lähimpään kartsoonaan (ravintolaan) ostamaan jotain teen kanssa nautittavaksi. Hän ostaa vehnäleipää ja marjahilloa ja palaa takaisin mielle keventyneenä. Samovaari kiehua porhaltaa, kun hän nostaa sen pöydälle. Hän asettaa teetä kannuun ja kaataa siihen kiehuvaa vettä. Leikkaa sitten vehnäleivän viipaleiksi ja asettaa lautaselle, laittaa marjahillon juomalasiin ja asettaa pöydälle. Kupit asetettuaan pöydälle, käskee hän huoneessa oljain käydä ottamaan teetä. Salraalle vie hänen teen vuoteelle.

Tämä on Marian ja vanhuksea mielestä erikoisen juhlallista juoda teetä marjahillon kera.

Tolstoiille annetaan kunniasija pöydän päähän. Maria istuu lähellä samovaaria, että voi kaataa teetä ja tarjoilla. Tee maistuu kaikille erinomaiselta, eikä kukaan puhu mitään ensimmäisiä kupillisia juodessa. Vasta sitten kun kupit on toisen kerran täytetty, alkaa puhe.

— Kauanko on miehonne maannut sairautensa? kysyy Tolstoi.

— Sitä on kohta kuusi viikkoa, kun mieheni salrastui, vastaa Maria surullisena. En ymmärrä, miten pääsemme eteenpäin.....

— Ymmärrän asemanne täydellisesti, vastaa Tolstoi. Minulla olisi eräs esitys tehtävä teille Baarina Lugianow, mutta ennenkaikkea pyydän teidän kuuntelemaan minua maltillisesti. Myönnän sen jo edeltäpäin, että teidän on siihen hyvin vaikea vastata..... hyvin vaikea, mutta

tässä mailmassa kulkevat asiat niin kummallista rataansa, että meidän ihmisten ei auta muu kun seurata mitä kulloinkin tapahtuu. Niin se on. Niinpä käyn suoraan asiaan ilman kursallematta. Baarina Lugianow, voisitteko ottaa itsellenne palkan korkeassa perheessä..... hyvin ylhäisessä perheessä..... eli miten sanoisin.

— Mihinikäpä minä tästä enää? vastaa Maria luoden katseensa alas ja punastuu. Mieheni makaa avuttomana sairaana ja minä..... Mitäpä minä vois in enää tehdä? Näettehän tilani, hyvä vieras.....

— Sen näen, virkkoo Tolstoi alvan ymmällä. Taas koettaa hän rohkaista itseään, voidakseen esittää niin perin arkaluontonsen asian. Ei hän ollut tätä tehtävää näin arkaluontoiseksi luullut, kun otti asian huolekseen. Hän kun lupasi heidän yhäisyydelleen hankkia imettäjän kansan naisten joukosta. Nämä flumiset oimistavat tunteita, joista ei heldän korkeuksillaan ole vähintäkään tietoa. Kaikki, mistä he yleensä välttävät, on heidän omien pyyteittensä perille ajaminen..... Kuinka voin minä esittää asiaini tuolle suloiselle ja viattomalle valmolle, loukkaamatta hänen heillä tunteitaan, ajattelee Tolstoi.

Sergein äiti kysyy: Ollisiko se joku "kuhnisnoin" paikka, jota vieras äsken esitti? Kyllä Maria osaa laittaa ruokaa, mutta ehän hänestä nyt mihin.....

— Siihen paikkaan, jota esitin pitäisi vasta sen jälkeen, kun synnytys on ohi, virkkoo Tolstoi kiertäen käsisään kellonperiään. Siihen esittämäni palkkaan tarvittaisi imettäjää, saa hän vihdoin sanotuksi.

Maria tämän kuultuaan ensin punastuu, sitten hän vaalenee. Hän valittaa pahoinvointia ja sitten hän poistuu pöydästä verhon taa, joka osittain peittää sairaan vuodetta.

Tämä masentaa kerrassaan Tol-

stoiin rohkouden. Hän nousee pöydästä virkkamatta enää sen enempää. Hän taistelee sisäistä taistelua, selälästä, jota ainoastaan jalo sielu voi tehdä.

Hän kävelee parin kertaan yli lattian ja tyyntyneenä astuu hän vuoteen luo, jossa Maria istuu ja itkee. Hän laskee hellästi kätensä Marian olkapäälle ja kumartuu hänen puoleensa, lohduttaa sanoen:

— Tyyntykää rakas lapsi. Se, jota äsken teille sanoin, loukkasi teidän pyhää äitien tunnetanne. Olen siitä hyvin pahollani..... hyvin pahollani. Pyydän, antakaa minulle anteeksi pyhän Maarian nimen kautta. Tolstoi oli huomaamattaan poivistunut itkevän naisen jalkojen juureen. Hän ottaa Marian kädet omiinsa ja suutelee hänen kylmiä käsiään kyynelten vieressä häneen poskilleen.

— Unohtakaa tämä surullinen kohtaus ja antakaa anteeksi. Jumsia yksin tietää, että pahaa en teille tarkoitanut. Olen ystäväne ja tahtoisin teitä auttaa. Niinpä, ottakaa tämä vähäinen lahjani ja tyyntykää. Tolstoi nousee ja vetää setelitukon povitaskustaan ja antaa sen Marian käteen.

Sergel on katsonut kohtausta koko ajan äänesti, mutta nyt hän alkaa puhumaan. Hän ohentaa lahjan kätensä Tolstoielle kiittäen ja toivottaa jumalan siunausta jalolle vieraille.

Maria oli tyyntynyt, kuivasi kyynelensä ja virkkoi:

— Kuinka hyvä te olette, tämmöisen rahasumman lahjoitate meille köyhille. Taivas teitä siunatkoon! Näin sanoen tarttui hän vieraan käteen, jonka tunti vapisevan ja puristi sitä sydämellisesti.

Tolstoi alkoi hankkia poislähtöä. Hänen asiansa oli raukeamaisillaan sikseen, mutta nyt kysyi Maria vuorostaan: Millä vois in palkita vieraan jalomielisyyden?

— Palkintoa en vaadi... Mutta

mitä arvelette siitä esityksestä, jonka teille tein teepöydässä? Tämä vähäinen rahalahjani ei pakota teitä mihinkään sitoumuksiin, se riippuu aivan omasta tahdoistanne, jos otatte imettäjän paikan vastaan eli ei. Muuten ei ole mitään kiirettä siihen, teille jää paljon miettimisen aikaa. Mutta senverran haluan tästä asiasta tietää: onko siihen mitään mahdollisuutta, voinko tulla siitä asiasta enää keskustelemaan kansanne?

— Tämä on liian odottamatonta, virkkoi Maria vakavasti. Tulkaa siitä huolimatta... tahdon miettiä asiaa. Tolstoi oli tyytyväinen, kun hän virkkoi:

— Asiat kääntyvät teidän parhaaksenne. Palkka, joka toimestanne teille maksetaan, on suurempi kuin voitte uneksia! Jätän teidät hyvästi tällä kertaa ja sanon: terve toistaiseksi! Näin sanoen jätti hän talonväen ja poistui.

Tolstoi mielessä myllersi täydellisen ristiallokko, kun hän käveli hitaasti maantietä pitkin. Hän oli niin kiihdyksissä, että ei huomannut vastantulojoita tiellä. Hän oli syventynyt ajattelemaan elämän monipuolisuutta.

— Miksi ei yläluokka tunne velvollisuksiaan? Vallasnaissilla ei ole aikaa imettää omia lapsiaan, vaan he viettävät aikansa hekkumallisessa elämässä kansan naisen täyttämässä yksimpä pyhimmän velvollisuudenkin heidän edestään. Työtekevän luokan kustannuksella tehdään kaikkea...

Kansa kärsii puutetta ja nälkää. Tuskin voi työmies ansaita itselleen niukan toimeentulon. Kaikki elämisen oikeudet heiltä riistetään ja kaikki vielä lain ja oikeuden nimessä! Meillä, rikkaille, ei ole vaivaa hankkiessamme rahaa, ainoa vaivamme on koota se kukkaroihimme. Me valloittamme sydämiä rahan avulla, kun köyhän on pakko niittää myödy. Kaikki, kaikki vain saman asian vuoksi: leivän tähden! Meillä on laitoksia,

OLANTHA: (Tulee. Häntä seuraavat Lempeys ja Hempeys sekä pari pientä "paashipoikaa" jotka kantavat laahustinta. Menee lähelle istuinta, jossa kamarineidit Lempeys ja Hempeys ottavat häneltä valtikan, kruunun ja viitan, antaen ne paashelle, asettavat Olanthan istuimelle). Vartioväki yhä kunnia-kujassa). Sanokaa vartioston päälliköille että vangitsee ovenvartijat. (Paashit kumartavat ja tulevat päällikön luo sanoen:)

I PAASHI: Vangitkaa Löllerö ja Töllerö.

II PAASHI: Ja tuokaa heidät Valtiatarien eteen. (Marssivat valtaistuimen viereen paikkoilleen, yksi kummallekin puolen istuinta).

PÄÄLLIKKÖ: (Kommentaa) Huomio! Käännös rintamaan — päin. (Väki tekee niin) Ottakaa Lölleröä ja Tölleröä korvista kiini ja taluttakaa heidät rintaman eteen. (Tehdään niin) Eteenpäin mars. Marssivat istuimen luo tahdissa, Löllerö ja Töllerö keskellä. Pysähtyvät istuimen eteen).

OLANTHA: (Katsoen tuimasti rikollisia) Mitä teillä on sanottavaa puolustukseksenne? Minkä syyn perusteella ette äsken aukaissette heti porttia?

LÖLLERÖ: (Peloissaan) Valtiatar — me ajattelimme että siellä on — (Pukkaa Tölleröä kylkeen).

TÖLLERÖ: (peloissaan hänkin) Miksikäkö? — me — me — tahtoo sanoa — me uneksimme — että —

OLANTHA: Uneksittekö? — Vai niin, siis olette nukkuneet vahtipaikallanne.

LÖLLERÖ: Uh — huh —

TÖLLERÖ: Um — hum —

OLANTHA: Vastatkaa selvästi, ei mitään sellaisia sanoja kun: "uh — huh ja um — hum" — Nukuitteko eli ei?

LÖLLERÖ: Ei — tuota — minä tarkoitan: — Kyllä Valtiatar.

TÖLLERÖ: Ei — joo — minä tarkoitan: kyllä me nukuimme kaikkein armollisin Valtiatar.

OLANTHA: Eikö teillä ole mitään sanottavaa tekonne puolustukseksi?

LÖLLERÖ: Vuotuinen nukuma-aika kun on niin lähellä ja tuota —

TÖLLERÖ: — me olimme niin hirveän väsyneitä ja unisia.

LÖLLERÖ: Sitten tuli Pohjatuuli ja puhalsi meihin —

TÖLLERÖ: Niin hän tuli ja puhalsi — meihin — ja meidän tuli niin kylmä ja uni —

OLANTHA: Mitä? Pohjatuuli täällä nyt jo? Oletteko varmat siitä?

LÖLLERÖ: Uh — huh —

TÖLLERÖ: Um — hum —

OLANTHA: Jos vielä keran tuolla tavalla vastaatte, annan piiskata teidät tuoreilla nokkosilla. Vastatkaa selvästi: oletteko varmat siitä että se oli Pohjatuuli?

LÖLLERÖ: U — tuota — tarkoitan: kyllä Valtiatar.

TÖLLERÖ: Um tarkoitan: ei — Valtiatar. (Löllerö tuijottaa vihaisesti Tölleröön).

OLANTHA: Mitä te tarkoittatte oikeastaan? Toinen sanoo kyllä, toinen ei. Mitä se merkitsee?

LÖLLERÖ: Töllerö on nuvuksissa Valtiatar, tai ainakin niin uninen ettei tiedä mitä

puhuu. (Töllerö värisee pelosta).

OLANTHA: Töllerö, mikä sinun on? Näitkö, vaiko et nänyt Pohjatuulta?

TÖLLERÖ: Kyllä näin, mutta Valtiatar pelotti minut niin, puhuessaan nokkosilla piiskauksesta, etten voi enää järkevasti ajatella.

OLANTHA: Hm — Jokapaauksessa luulen teidän olevan oikeassa. Siinä syy meidän tämänpäiväiseen velttouteemme. Nyt, kun työmme on päättynyt tältä kesältä, on meidän toimittava syyskemuksemme täksi illaksi.

PÄÄLLIKKÖ: Mitä on tehtävä näille kahdelle, Valtiatar?

OLANTHA: Antaa heidän mennä. Löllerö ja Töllerö, olen antanut teille, katsoen asianhaaroihin, anteeksi. Menkää toimeenne ja katsokaa että pysytte valveilla vielä ensi yön.

(Löllerö ja Töllerö marssivat paikoilleen peräovelle). Vartioston päällikkö, aurinko kohta laskee, työläisemme palaavat heti.

Katso perään että kaikki on valmista kemuja varten. Toimittava niin, että merkilyhdyt tulevat puhdistetuksi. — Kiilto-

madot ja tulikärpäset pitää myöskin tilaisuutta varten kiiltoittaa. Nektaarijuomaa on tuotava saataville ja — no kyllähän sinä tiedät mitä on tehtävä.

PÄÄLLIKKÖ: Kaikki tulee täsmälleen toimitettua Valtiatar. (Kommentaa väelleen): Käännös rintamaan — päin. Väki tekee niin) Eteen — päin. (Lähete vasemmalle väkineen).

OLANTHA: Minä olen hyvin iloinen että nukuma-aika on lähellä. Tämä kesä on ollut meille tukala. — Tuo peloitta-

va, vaikeroiva itku — Oletteko kuulleet sitä tänään?

LEMPEYS: Ei, Valtiatar.

OLANTHA: Entä sinä Hempeys?

HEMPEYS: En, Valtiatar.

OLANTHA: Toivon etten milloinkaan sitä enää kuulisi.

LEMPEYS: Älkää antako sen noin huolestuttaa itseänne, Valtiatar.

OLANTHA: Kuinka vois in olla levollinenkaan. — Minkävuoksi kuuluu tuo itku — joka on niin tänne surua — tuskaa —

HEMPEYS: Surusta ei se voi johtua Valtiatar, sillä täytämehän me maailman kau-

neudella ja —

OLANTHA: Ainakin koitamme tehdä niin. Mutta ellei tuo itku johdu kärsimyksistä, niin mistä se sitten johtuu?

LEMPEYS: Kenties se on jo kokonaan taunonnutkin.

HEMPEYS: Emmehän enää tänään ole sitä ensinkään kuulleet.

OLANTHA: Toivokaamme että se olisi niin.

(Hetken hiljaisuus. Sitten alkaa kuulua, ensin hiljaa ja sitten yhä paisuen, suuren lapsijoukon sydäntäsärkevä itku.

Itku vuoro in paisuu ja taasen hiljenee. Olantha itkun kuullessaan hypähtää kauhistuneena seisomaan. Kamarineidot rientävät tukemaan häntä, itsekin pelästyneinä. Paashipojat, jotka ovat tälläaika istuneet Olanthan kahden puolen laattiala, hypähtävät myös seisomaan).

OLANTHA: (Kauhuissaan) Taas se kuuluu — Taas — Mitä se mahtaa olla — mitä —?

HEMPEYS: Valtiatar, tyyntykää, tyyntykää.

OLANTHA: (Työntää hei-